

Tillsynsplan enligt miljöbalken

Fastställt av miljö- och byggnämnden
Framtagen av samhällsbyggnadsförvaltningen
Datum 2024-12-17
Gäller 2025
Ärendenr MBN 2024/2513
Version [1.0]

Tillsynsplanen

Miljö- och byggnämnden är tillsynsmyndighet inom miljöbalkens ansvarsområde och ansvarar för att effektivt och ändamålsenligt bedriva tillsyn.

Syftet med tillsynsplanen är att beskriva det arbete som ska utföras och vilken personalresurs som behövs för kommande år, samt hur arbetet följs upp och utvärderas.

I tillsynsplanen ska prioriteringar göras utifrån behovsutredningen, den nationella miljötillsynsstrategin och samhällsbyggnadsförvaltningens verksamhetsplan. Även tillsynsprojekt inom Miljösamverkan Sydost är prioriterade. Prioriteringar görs även utifrån Åtgärdsprogrammet för vatten, samt ny lagstiftning eller angelägna lokala eller nationella tillsynsområden.

Behovsutredningen

I miljötillsynsförordningen (2011:13) anges att en operativ tillsynsmyndighet för varje verksamhetsår ska upprätta en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens ansvarsområde enligt miljöbalken. Planen ska grundas på en behovsutredning och ett register över de tillsynsobjekt som behöver återkommande tillsyn. Region Gotland har därför tagit fram dokumentet *Behovsutredning enligt miljöbalken 2023-2025*. Behovsutredningen sträcker sig över tre år och kan justeras varje år i samband med framtagandet av tillsynsplanen. Under hösten 2025 kommer en ny behovsutredning att tas fram för 2026-2028.

Nationella miljötillsynsstrategin

Den nationella miljötillsynsstrategin syftar till att främja tillsyn inom områden som ur ett nationellt perspektiv är extra angelägna. Den nu aktuella strategin är för perioden 2022-2025. För flera av tillsynsområdena i strategin har redan Region Gotland regelbunden tillsyn.

Miljö- och byggnämnden kommer prioritera följande tillsynsområden från nationella miljötillsynsstrategin under 2025: Bassängbad, Dagvatten, Energihushållning, Fordonstvättar och fordonsverkstäder, Förorenade områden, Inomhusmiljö i bostäder, Inomhusmiljö i förskola och skola, Masshantering, Små avlopp, Uppdaterade miljöbalkstillstånd, Växtnäringsläckage från jordbruk och hästgårdar.

Miljösamverkan Sydost

Miljösamverkan Sydost samordnar tillsynsmyndigheterna i Kalmar län och Gotlands län. Under 2025 planeras följande gemensamma projekt:

- Reach kemikalietillsyn (tillsynsprojekt)
- Växtnäringsläckage från jordbruk och hästgårdar (handledningsprojekt)
- Effektiv tillsyn (handledningsprojekt)

Handledningsprojekten kommer att hanteras utanför tillsynsplanen och kemikalietillsyn kommer troligen hanteras inom ramen för ordinarie tillsyn.

Verksamhetsplanen

I Samhällsbyggnadsförvaltningens verksamhetsplan lyfts Regionfullmäktiges prioriteringar för 2024-2027 som är följande inom miljöområdet:

- en skyndsam energi- och klimatomställning
- ett hållbart växande Gotland
- hälsofrämjande arbete och utveckla tidiga förebyggande insatser

En skyndsam energi- och klimatomställning

Som en del i miljötillsynen informerar enhet miljö verksamheter om den vägledning som finns för klimatanpassning. Frågor om energihushållning ingår i miljötillsynen.

Ett hållbart växande Gotland

Miljö- och byggnämnden har satt upp ett mål om att möjliggöra för minst 500 bostäder per år på hela Gotland. Enhet vatten ansvarar för VA-prövningar och naturvärdesgranskningar i bygglov. Rätt lokalisering ur ett vatten- och avloppsperspektiv är avgörande för att säkra grundvatten av god kvalitet och kvantitet för framtida generationer. Med naturvärdesgranskningar i bygglovsärenden förebyggs att känslig natur inte påverkas av nya exploateringar. Enhet miljö och enhet vatten gör även miljöutlåtanden och ger miljöstöd till detaljplan, bygglov och MEX. Detta medverkar till att minska risk för störningar samt att undersökningar och saneringsåtgärder utförs för att inte riskera olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Förebyggande hälsofrämjande insatser

Miljöprövningen och miljötillsynen kontrollerar och bidrar till att verksamheter på ön uppfyller gällande lagkrav, vilket i sin tur bidrar till en hälsosam och god miljö. Undersökningar och åtgärder i förorenade områden medverkar till att minska risk för att påverka människors hälsa negativt, exempelvis i boendemiljö. För enhet miljö ingår även miljöövervakning av luftkvalitet utomhus och vattenkvalitet vid stränder.

Brottsförebyggande arbete

Brottsförebyggande arbete är en ny prioritering i verksamhetsplanen. Enhet miljö bidrar genom ökad tillsyn inom avfallsområdet. Bland annat utförs mer tillsyn av nedskräpning och otillåten eldning av avfall. I de ärendena finns nu en ökad kontakt med miljöpolisen. Att vid behov anmäla misstanke om miljöbrott är en del av miljötillsynen.

Organisation och personalresurs

Nämndens utföranderesurser finns inom Samhällsbyggnadsförvaltningen. Ansvaret för miljöbalkens tillsynsområde ligger under avdelning miljö och livsmedel, i enhet miljö och enhet vatten, som gemensamt har cirka 25 handläggare.

I tillsynsplanen används schabloner från Sveriges Kommuner och Regioner för att beräkna personalresursen. Årsarbetstid per heltidstjänst är ca 2 000 timmar. Tiden fördelas på 1000 timmar tillsynstid och 1000 timmar övrig tid. I övrig tid räknas möten, samverkan, introduktion av nya medarbetare, verksamhetsutveckling, administration, semester, sjukdom mm. Övrig tid redovisas inte i tillsynsplanen, men enheterna har en intern aktivitetsplan för verksamhetsutveckling.

Region Gotlands *Behovsutredning enligt miljöbalken 2023-2025* visar behovet av tillsyn och personalresurs. Budget och tillgänglig personalresurs kan medföra begränsningar och därmed skillnader mellan behovsutredning och tillsynsplan. Behovsutredningen visar ett tillsynsbehov för 2025 på 13 450 timmar för enhet miljö och 12 900 timmar för enhet vatten.

Tillsynsplanen för 2025 planeras utifrån 11 400 timmar för enhet miljö och 12 900 timmar för enhet vatten. För enhet miljö är det den behovsprioriterade tillsynen som får mindre tid än behovet, eftersom tillräcklig personalresurs saknas.

Enhet miljö

Enhet miljö arbetar med prövning och tillsyn av verksamheter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Det innebär att genom handläggning av ärenden, rådgivning och inspektioner tillse att verksamheter efterlever miljöbalken. Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Folkhälsomyndigheten m.fl. ger nationell tillsynsvägledning. Tillsynsvägledning ges även av Länsstyrelsen på regional nivå.

Enhet vatten

Enhet vatten bedriver tillsyn som långsiktigt ska säkra tillgången till grundvatten av god kvalitet. Gotlands geologiska förutsättningar och den utspridda bebyggelsen med många enskilda brunnar och avlopp medför att grundvattenfrågan behöver prioriteras högt. Sedan april 2022 är det anmälningspliktigt att inrätta en ny dricksvattentäkt och tillståndsplikt råder för borrning av energibrunnar. Detta ska bidra till en bättre lokalisering av vattentäkter och energibrunnar så att påverkan på enskilt dricksvatten minskar. Det bidrar också till att minska risken för saltvattenuppträngning i vattenbrunnar. Enheten utför VA-prövningar och naturvärdesbedömningar inom ramen för bygglovsprövningar. Eftersom bygglovshandlingen har en lagstadgad tidsram att förhålla sig till är enheten organiserad så att enheten har möjlighet att öka resursen till bygglovsärenden när det behövs. Detta innebär en viss överkapacitet på enheten men gynnar förvaltningen i stort. Inom enheten finns också två ekologer som arbetar tillsammans för att säkerställa att nya exploateringar hamnar på ställen som är lämpliga ur naturvärdessynpunkt.

Tillsynsområden

Styrd tillsyn

Styrd tillsyn omfattar de verksamheter som har störst påverkan på hälsa eller miljö. De tilldelas en årlig avgift och har återkommande tillsyn. Det är tillståndspliktiga verksamheter (A-, B- och IUV) och anmälningspliktiga verksamheter (C). Även vissa U-verksamheter har årlig avgift, om bedömningen gjorts att de behöver återkommande tillsyn. För tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter är det fastställt i lagstiftning att tillsyn ska utföras.

Behovsprioriterad tillsyn

Behovsprioriterad tillsyn omfattar verksamheter inom miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga (U-verksamheter). Den behovsprioriterade tillsynen finansieras primärt av timavgifter. Nedan beskrivs den behovsprioriterade tillsyn som prioriteras för 2025:

Avfall lagring (massahantering)

- Under 2025 fortsätter den nationella tillsynskampanjen avseende masshantering. Ungefär hälften av alla tillsynsobjekt har fått tillsyn under 2024.

Dagvatten

- Arbetet fortgår under 2025 och beslut kommer att skrivas på flertalet befintliga kommunala dagvattennät med tillhörande dagvatteninstallationer. Besluten kommer att reglera verksamheterna och skapa förutsättningar för en återkommande tillsyn.

Enskilda avlopp inom Klart Vatten-projektet

- Inom enhet vatten kommer verksamheten Klart Vatten fortsätta. Klart Vatten syftar till att förbättra och förnya öns 14 000 enskilda avlopp, och i projektet lägger enheten tid på att inventera, informera och ställa krav på fastighetsägare som ansvarar för en enskild avloppsanläggning. Enligt planeringen kommer utskick till 500 nya fastigheter att genomföras.

Flerbostadshus (inomhusmiljö i bostäder)

- Inomhusmiljön i bostäder är viktig för de boendes hälsa och flerbostadshus kan göra viktiga energieffektiviseringar. Det finns också ett behov att göra tillsyn på anpassningar inför kommande klimatförändringar. Tillsynen kommer omfatta flerbostadshus och äldreboenden.

Fordonsverkstäder

- Fordonsverkstäder är en bransch med omfattande hantering av kemikalier och farligt avfall och har därför behov av tillsyn.

Förorenade områden

- Under 2025 kommer ökade resurser att tillsättas för arbetet med förorenade områden. Fokus kommer att vara att driva på undersökningar och avhjälpan av

riskklass 1- och 2-objekt, samt riskklassning enligt Mifo fas 1 av branscher i riskklass 1 och 2. En del av arbetet med förorenade områden finns även under skattefinansierad tillsyn.

Lantbruk

- Det finns många medelstora lantbruksverksamheter på Gotland, och därför avsätts årligen tid för denna tillsyn. Lantbruken får tillsyn med olika frekvens beroende på verksamhetens omfattning.

Restauranger och musik (buller)

- Musikbuller från verksamheter in i bostäder förekommer under sommaren. Planen är att fortsätta med förebyggande tillsyn av verksamheternas egenkontroll, samt tillsyn av att egenkontrollen efterföljs.

Uppföljning av beslut om åtgärd inom VSO

- Varje år tas ett flertal beslut som omfattar exempelvis schaktning och petroleumhantering inom vattenskyddsområde. Merparten av ärenden gäller Visby vattenskyddsområde. Det finns ett behov av att genom stickprov följa upp hur besluten efterföljs.

Uppföljning av växtskyddsmedel på åkermark inom VSO

- Uppföljning av beslut om användning av växtskyddsmedel inom VSO, samt informationsutskick till samtliga ägare/arrendatorer av åkermark inom VSO.

Uppdaterade miljötillstånd

- Under 2025 kommer en översyn av befintliga miljötillstånd att utföras. Syftet med kartläggningen är bland annat att identifiera föråldrade tillstånd som inte längre speglar den verksamhet som bedrivs. Metodiken för kartläggningen är framtagen av Naturvårdsverket och är en del av den nationella tillsynsstrategin.

Vattenverk

Under 2025 kommer miljötillsynen av Gotlands större vattenverk att fortsätta. Tillsynen fokuserar främst på hanteringen av kemikalier på anläggningarna, samt hanteringen av rejektvatten.

Vindkraft

- Tillsyn av vindkraftparker har inte utförts på flera år och bland annat behöver kontaktuppgifter till flera verksamheter uppdateras. Efter tillsynen 2025 kommer det utvärderas vilket behov som finns av framtida regelbunden tillsyn av vindkraftparkerna.

Våtmarker

- Enhet vatten har ett pågående projekt som finansieras av LONA-bidrag. Projektet syftar till att restaurera av våtmarker på regionägd mark, och är en fortsättning på tidigare års projekt att inventera lämpliga platser. Totalt ska 6 våtmarker restaureras fram till år 2027.

Väghållare och stora hårdgjorda ytor

- Väghållare och fastighetsägare med stora hårdgjorda ytor behöver ha en bra egenkontroll för att minimera föroreningar till luft och vatten.

Händelsestyrd tillsyn

Händelsestyrd tillsyn är handläggning av inkommande ärenden så som ansökningar/anmälningar om åtgärder, anmälningar om nya eller ändrade verksamheter, olycksanmälningar med mera. Den händelsestyrda tillsynen finansieras primärt av timavgifter.

Skattefinansierad tillsyn

Skattefinansierad tillsyn är uppgifter i myndighetsuppdraget som behöver finansieras helt eller till stora delar av skattemedel. Nedan beskrivs de skattefinansierade aktiviteterna:

Externa remisser (till andra myndigheter)

- Exempelvis att leverera yttranden på remisser inom miljöområdet. Remisshanteringen syftar till att beslutande myndigheter efterfrågar en lokal kunskap i ärendet eller om den specifika platsen.

Rapportering till andra myndigheter

- Exempelvis länsstyrelsens miljömålsuppföljning, rapportering till Naturvårdsverket, med flera. Rapporteringen är ofta ett krav från de nationella verken som i sin tur är skyldiga att rapportera på EU-nivå.

Informationsärenden

- Exempelvis skickar länsstyrelsen ett stort antal beslut till oss för kännedom årligen. De registreras och granskas vid behov.

Förorenade områden

- I den nationella strategin för tillsyn av förorenade områden anges att tillsynsmyndigheter senast år 2025 ska upprätta handlingsplaner för tillsyn av prioriterade förorenade områden. Handlingsplan har påbörjats under 2024 och kommer att färdigställas under 2025. Planen ska antas av Regionfullmäktige. För vissa tillsynsinsatser inom förorenade områden som gäller objekt utan ansvar är det inte möjligt att ta ut tillsynsavgift. Det kan gälla framtagande av ansvarsutredningar, bedömning av undersökningar, kommunikering med fastighetsägare med mera.

Klagomålsärenden

- Klagomål från allmänheten om olägenhet för hälsa eller miljö. Exempelvis inomhusmiljö, buller, vattenrelaterat och utsläpp.

Miljöutlåtande bygglov

- Enhet bygglov skickar vid behov ärenden för miljöutlåtande.

Miljöutlåtande detaljplan

- Enhet detaljplan skickar alltid ärenden för miljöutlåtande.

Miljöutlåtande MEX

- MEX skickar vid behov ärenden för miljöutlåtande.

Miljöövervakning luftkvalitet (pm10)

- Enhet miljö har samordningsansvaret för Region Gotlands arbete med luftkvalitet utomhus och *Åtgärdsprogrammet för utomhusluft (pm10) i Visby*.

Miljöövervakning strandbad

- Enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om badvatten (HVMFS 2012:14) är det kommunens ansvar att sköta provtagningen vid större badplatser (EU-bad). Enhet miljö planerar och ansvarar för att denna provtagning utförs under sommarmånaderna.

Nedskräpning och eldning av avfall

- Enhet miljö hanterar klagomål och bedriver tillsyn gällande nedskräpningar och eldning av avfall som kan förorena luft, jord och vatten. En mindre del av tiden går att ta ut avgift för, men till stora delar är det skattefinansierat.

Rökfria miljöer

- Enhet miljö ansvarar sedan några år för tillsynen av vissa rökfria miljöer, på uppdrag från regionstyrelseförvaltningen.

Sevesotillsyn

- Enhet miljö är med länsstyrelsen och räddningstjänsten på några sevesotillsyner årligen.

Service, information, rådgivning

- En del av myndighetsrollen är att vara tillgänglig för frågor på mejl och telefon. Inom enhet vatten finns en särskild kundtjänstfunktion för att hantera den stora mängden mejl och telefonsamtal inom ramen för Klart Vatten.

Framtagande av strategiska dokument inom RG

- Enhet miljö och enhet vatten bidrar till exempelvis översiktsplan, vattentjänstplan, dagvattenhandbok, VA-plan, oljeskadeskyddsplan och liknande.

Utlämnande av allmänna handlingar

- En del av myndighetsrollen är att lämna ut allmänna handlingar om det begärs. Här får enheterna till viss del hjälp av registraturen.

Ärendehanteringssystem

- Enheterna har tidigare fått systemstöd från förvaltningsstöd. Framöver ska systemstödet ligga i enheterna. Under 2025 blir det extra mycket tid med införandet av nytt ärendehanteringssystem (ECOS). Projektet har uppskattat att det tar 25 % av en heltidsanställning från respektive enhet.

Övriga ärenden

- Exempelvis miljöstraffavgifter, åtalsanmälningar, samråd och medborgarförslag.

Uppföljning

Tillsynsplanen följs upp löpande på APT. Redovisning till Miljö- och byggnämnden sker i samband med nämndmöten.

Tillsynsaktiviteter 2025

Enhet miljö

Styrd tillsyn	Planerade inspektioner	Tillsynstid (h)
6.2.2: Miljötillsyn A-, B-, C- och U-verksamheter med årlig avgift		
Asfaltverk och betongindustri	3	40
Avloppsanläggning	75	850
Avfallsanläggning	43	550
Biogasproduktion	3	40
Bränsledepå	1	20
Deponi	4	50
Drivmedelsstation och fordonstvätt	5	60
Flygplats	1	10
Fordonsverkstad	2	20
Förbränning	20	250
Gummi- och plastindustri	2	30
Hamn	8	180
Krematorium	1	10
Lantbruk	40	500
Livsmedelsproduktion	10	200
Motorsportbana	6	50
Trävaruhantering	4	60
Tvätteri	2	20
Vindkraft	3	30
Värme- och kylanläggning	0	0
Ytbehandling	2	30
Hälsoskyddsverksamheter		
Bassängbad	20	200
Hygienisk verksamhet	5	50
Skolverksamhet	50	400
Uppföljning och förelägganden		200
Summa styrd tillsyn	310	3850

Tabell 1. Styrd tillsyn enhet miljö

Behovsprioriterad tillsyn	Planerade inspektioner	Tillsynstid (h)
6.2.2: Miljötillsyn U-verksamheter utan årlig avgift		
Avfall lagring (masshantering)	5	100
Dagvatten	5	100
Fordonsverkstäder	20	200
Förorenade områden (branschklass 1,2, riskklass 1,2)	-	500
Lantbruk	75	500
Uppföljning av beslut om åtgärd inom VSO	5	50
Uppföljning av växtskyddsmedel på åkermark inom VSO	5	50
Uppdaterade miljötillstånd	-	50
Vattenverk	5	50
Vindkraft	10	100
Väghållare och stora hårdgjorda ytor	5	50
Hälsoskyddsverksamheter:		
Flerbostadshus	30	300
Restauranger och musik (buller)	15	200
Uppföljning och förelägganden		100
Summa behovsprioriterad tillsyn	180	2350

Tabell 2. Behovsprioriterad tillsyn enhet miljö

Händelsestyrd tillsyn	Tillsynstid (h)
6.1.1: Anmälan om åtgärd	250
6.1.2: Ansökan om åtgärd	100
6.1.3: Anmälan om miljöfarlig verksamhet	150
6.1.4: Anmälan om hälsoskyddsverksamhet	50
6.1.5: Hantera information om cisterner	50
6.1.6: Hantera information om köldmedier	250
6.1.8: Saneringsintyg fartyg	100
6.1.9: Ansökan/anmälan enligt vattenskyddsföreskrifter	150
6.2.1: Miljö- och årsrapporter	Ingår i tillsyn B-verksamhet
6.2.3: Olycksanmälan	100
Summa händelsestyrd tillsyn	1200

Tabell 3. Händelsestyrd tillsyn enhet miljö

Skattefinansierad tillsyn	Tillsynstid (h)
1.10.1: Externa remisser (till andra myndigheter)	150
1.10.1: Rapportering till andra myndigheter	50
6.1.7: Informationsärenden	100
6.2.4: Förorenade områden	250
6.2.5: Klagomålsärenden	400
6.2.6: Miljöutlåtande (bygglov)	300
6.2.6: Miljöutlåtande (detaljplan)	200
6.2.6: Miljöutlåtande (MEX)	100
6.3.1: Miljöövervakning luftkvalitet	400
6.3.1: Miljöövervakning strandbad	150
Nedskräpning och olovliga skyltar	250
Eldning (avfall och vedeldning)	200
Pollenfällan	50
Rökfria miljöer	50
Sevesotillsyn	50
Service, information, rådgivning	600
Framtagande av strategiska dokument inom RG	200
Utlämnande av allmänna handlingar	100
Ärendehanteringssystem	200
Övriga ärenden (miljösanktionsavgifter, åtalsanmälningar, samråd, medborgarförslag m.m.)	200
Summa skattefinansierad tillsyn	4000

Tabell 4. Skattefinansierad tillsyn enhet miljö

Tillsynstid totalt enhet miljö 2025	Tillsynstid (h)
Styrd tillsyn enhet miljö	3850
Behovsprioriterad tillsyn enhet miljö	2350
Händelsestyrd tillsyn enhet miljö	1200
Skattefinansierad tillsyn enhet miljö	4000
Summa (h)	11 400

Tabell 5. Tillsynstid totalt enhet miljö 2025

Enhet vatten

Behovsprioriterad tillsyn	Tillsynstid (h)
6.1.10: Klart Vatten	
Klart Vatten – beslut (280)	3200
Klart Vatten – uppföljning	500
Klart Vatten - inventering	300
Våtmarker LONA-projekt	50
Summa behovsprioriterad tillsyn	4050

Tabell 6. Behovsprioriterad tillsyn enhet vatten

Händelsestyrd tillsyn	Tillsynstid (h)
6.1.1: Anmälan om åtgärd	
- Anmälan inrättande av enskild vattentäkt, ca 80 st - Omlägningsärenden skog/åker	300
6.1.2: Ansökan om åtgärd	
Beslut nya avlopp (80)	
Beslut förbättringar avlopp (50)	
Beslut stora avloppsanläggningar (10)	
Beslut värmepumpar (50)	
Beslut slamdispenser (50)	
Beslut latrindispenser (50)	
Beslut inrättande av enskild vattentäkt inom VSO (20)	
Strandskyddsdispens	250
Naturresevadtsdispens	
Utlåtande naturvärden (bygglov, enskilda avlopp mm)	1000
Utlåtande VA (bygglov)	2500
Utlåtande VA (plan)	200
Summa händelsestyrd tillsyn	6000

Tabell 7. Händelsestyrd tillsyn enhet vatten

Skattefinansierad tillsyn	Tillsynstid (h)
1.10.1: Externa remisser (till andra myndigheter)	150
1.10.1: Rapportering till andra myndigheter	50
6.2.5: Klagomålsärende	250
Service, information, rådgivning	1500
Framtagande av strategiska dokument inom RG	500
Ärendehanteringssystem	200
Övriga ärenden (miljösanktionsavgifter, samråd, medborgarförslag m.m.)	200
Summa skattefinansierad tillsyn	2850

Tabell 8. Skattefinansierad tillsyn enhet vatten

Tillsynstid totalt enhet vatten 2025	Tillsynstid (h)
Styrd tillsyn enhet vatten	0
Behovsprioriterad tillsyn enhet vatten	4050
Händelsestyrd tillsyn enhet vatten	6000
Skattefinansierad tillsyn enhet vatten	2850
Summa (h)	12900

Tabell 9. Tillsynstid totalt enhet vatten 2025